EUROPESE
COMMISSIE

Brussel, 24.5.2022
COM(2022) 243 final

MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN DE RAAD EN HET EUROPEES PARLEMENT

Zesde jaarverslag over de Faciliteit voor vluchtelingen in Turkije

Inhoudsopgave

1. Inleiding 2
1.1. Turkije en de vluchtelingencrisis 2
1.2. De EU-respons op de crisis en de oprichting van de Faciliteit 3
2. De werking van de Faciliteit 7
3. Financiële capaciteit, duur en aard van de financiering 8
4. Uitvoering van de Faciliteit 10
5. Monitoring en evaluatie 17
6. Controle 18
7. Communicatie en zichtbaarheid 18
8. Conclusies en volgende stappen 20

1. Inleiding

Volgens artikel 8, lid 1, van het besluit van de Commissie van 24 november 2015[1] inzake een mechanisme voor de coördinatie van het optreden van de Unie en de lidstaten (hierna "het besluit" genoemd) dient de Commissie het Europees Parlement en de Raad regelmatig te informeren over de uitvoering van de Faciliteit voor vluchtelingen in Turkije (hierna "de Faciliteit" genoemd). Bij artikel 8, lid 2, van het besluit wordt de Commissie opgedragen jaarlijks verslag uit te brengen bij het Europees Parlement en de Raad over de uitvoering van de Faciliteit. Het eerste jaarverslag over de Faciliteit werd in maart 2017 gepubliceerd[2]. Alle jaarverslagen zijn te vinden op de website van de Faciliteit voor vluchtelingen[3]. Dit verslag werd bijgewerkt tot februari 2022.

1.1.Turkije en de vluchtelingencrisis

Door zijn geografische ligging is Turkije een belangrijk opvang- en doorreisland voor vluchtelingen en migranten. Het land heeft meer dan vier miljoen vluchtelingen opgevangen, het hoogste aantal ter wereld. Hierbij gaat het om meer dan 3,7 miljoen geregistreerde Syrische vluchtelingen[4] en 330 000 geregistreerde vluchtelingen en asielzoekers die hoofdzakelijk afkomstig zijn uit Afghanistan, Irak, Iran en Somalië[5] [6]. Deze zeer grote aantallen hebben een aanzienlijke impact gehad op de gastgemeenschappen. De langdurige ontheemding van Syrische vluchtelingen en het toenemend aantal irreguliere aankomsten in Turkije na de crisis in de zomer van 2021 vormt een steeds grotere uitdaging voor de sociale cohesie tussen vluchtelingen, migranten en gastgemeenschappen, met name in een context die wordt gekenmerkt door economische neergang en de gevolgen van de COVID-19-pandemie op de arbeidsmarkt.

Turkije blijft zeer aanzienlijke inspanningen leveren voor de opvang en het lenigen van de noden van bijna vier miljoen vluchtelingen en migranten en heeft zich er nogmaals toe verbonden de Verklaring EU-Turkije van maart 2016 uit te voeren [7]. In tegenstelling tot de verwachtingen werd Turkije niet geconfronteerd met een massale toestroom van migranten en vluchtelingen als gevolg van de verslechterende veiligheidssituatie in Afghanistan. De Turks-Iraanse grens blijft evenwel onder druk staan. De Verklaring bleef in 2021 concrete vruchten afwerpen door het aantal irreguliere en gevaarlijke oversteken terug te dringen en levens te redden op de Egeïsche Zee. In 2021 is de toestroom van irreguliere migranten op de meeste routes echter toegenomen ten opzichte van 2020; met 11 865 of 92 % in Cyprus, met 12 916 of meer dan 200 % in Italië, en met 936 of meer dan 300 % in Bulgarije. Het aantal

[1] Besluit van de Commissie C(2015) 9500 van 24.11.2015 inzake een mechanisme voor de coördinatie van het optreden van de Unie en de lidstaten – de Vluchtelingenfaciliteit voor Turkije, zoals gewijzigd bij Besluit C(2016) 855 van de Commissie van 10.2.2016.

[2] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0130

[3] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/turkey/eu-facility-refugees-turkey_en

[4] https://en.goc.gov.tr/temporary-protection27

[5] https://en.goc.gov.tr/irregular-migration

[6] Een bijzonderheid van het Turkse asielstelsel houdt verband met het feit dat het land het protocol van New York van 1967 bij het Verdrag van Genève van 1951 met een voorbehoud heeft ondertekend. Dit betekent dat de grote meerderheid van de vluchtelingen in Turkije niet in aanmerking komt voor een volledige vluchtelingenstatus, maar alleen voor de status van "voorwaardelijk vluchteling" die, indien hij wordt toegekend, het verblijf van de vluchteling in het land beperkt tot het moment waarop een erkende vluchteling wordt "hervestigd in een derde land".

[7] https://www.consilium.europa.eu/nl/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/

aankomsten in Griekenland daalde echter tot 7 443, een daling van 47 %. De stijgingen in 2021 kunnen deels het gevolg zijn van de opheffing van de maatregelen die de landen in de regio in 2020 hebben genomen om de pandemie in te dammen. Hoewel de hervestiging van vluchtelingen in EU-lidstaten na een korte onderbreking als gevolg van de COVID-19-pandemie is hervat, heeft Turkije de in maart 2020 opgelegde opschorting van de terugkeer vanuit de Griekse eilanden gehandhaafd.

In maart en juni 2021 heeft de Europese Raad nogmaals gewezen op het strategisch belang van de Europese Unie bij een stabiele en veilige omgeving in het oostelijke Middellandse Zeegebied en bij de ontwikkeling van coöperatieve en wederzijds voordelige betrekkingen met Turkije[8]. De EU-leiders hebben aangeboden een positievere dynamiek in de betrekkingen tussen de EU en Turkije te bevorderen. Daartoe hebben zij zich bereid verklaard op een aantal gebieden van gemeenschappelijk belang op een gefaseerde, proportionele en omkeerbare wijze met Turkije samen te werken. In oktober 2021 vond in Ankara een dialoog op hoog niveau tussen de EU en Turkije over migratie en veiligheid plaats.

De Europese Raad van juni 2021 heeft de Commissie verzocht om onverwijld formele voorstellen in te dienen om Syrische vluchtelingen en hun gastgemeenschappen in Turkije, Jordanië, Libanon en andere delen van de regio financieel te blijven ondersteunen, overeenkomstig de verklaring van de leden van de Europese Raad van maart 2021 en in de context van het algemene EU-migratiebeleid. De Commissie heeft 3 miljard euro uit de EU-begroting voor 2021-2023 gemobiliseerd. Eind 2021 heeft zij 860 miljoen euro gemobiliseerd om steun te verlenen op het gebied van basisbehoeften, onderwijs en migratiebeheer. Net als bij de tweede tranche van de Faciliteit moet de programmering van het pakket van 2021-2023 ten belope van 3 miljard EUR de verschuiving van humanitaire steun naar ontwikkelingshulp blijven weerspiegelen.

1.2.De EU-respons op de crisis en de oprichting van de Faciliteit

In 2015 besloten de Europese Unie en haar lidstaten hun politieke en financiële inspanningen om Turkije te ondersteunen bij de opvang van vluchtelingen te intensiveren. Als antwoord op de oproep van een aantal EU-lidstaten om aanzienlijk meer financiële middelen te verstrekken voor steun aan de vluchtelingen in Turkije, heeft de Commissie bij besluit van de Commissie van 24 november 2015, gewijzigd op 10 februari 2016[9], en opnieuw op 14 maart en 24 juli 2018, de Vluchtelingenfaciliteit voor Turkije opgezet. De Faciliteit is een mechanisme voor de coördinatie van de middelen die beschikbaar worden gesteld via de begroting van de EU alsook via extra bijdragen van de lidstaten die als externe bestemmingsontvangsten in de EU-begroting worden opgenomen. De lidstaten hebben zich er politiek toe verbonden bijdragen te leveren in het kader van het Gezamenlijk akkoord tussen de EU-lidstaten en de Europese Commissie dat op 3 februari 2016 is aangenomen door de vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten en is geactualiseerd naar aanleiding van het akkoord over de tweede tranche van de Faciliteit[10]. Het Gezamenlijk Akkoord stelt tevens een voorwaardenkader vast. Voor de eerste tranche van de Faciliteit (2016-2017) werd in totaal

[8] https://www.consilium.europa.eu/media/50827/2425-06-21-euco-conclusions-nl.pdf
[9] Besluit C(2016) 60/03 van de Commissie van 10.2.2016 betreffende de Faciliteit voor vluchtelingen in Turkije en tot wijziging van Besluit C(2015) 9500 van de Commissie van 24 november 2015.
[10] https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11329-2018-INIT/en/pdf

3 miljard euro toegewezen. De 3 miljard euro kwam bovenop de 345 miljoen euro[11] die reeds voor de start van de Faciliteit door de Europese Commissie was toegewezen aan Turkije als respons op de Syrische vluchtelingencrisis en bovenop de bilaterale steunverlening van de lidstaten. Een extra bedrag van 3 miljard euro is beschikbaar gesteld voor de tweede tranche van de Faciliteit (2018-2019), waarmee de Faciliteit nu in totaal over 6 miljard euro beschikt. De Faciliteit werd op 17 februari 2016 operationeel met de eerste vergadering van de stuurgroep van de Faciliteit. Na deze vergadering is de Commissie snel overgegaan tot de gunning van de eerste projecten in het kader van de Faciliteit. Op 31 december 2020 had de Commissie het volledige operationele budget van de Faciliteit aanbesteed. Op een totaal van 6 miljard euro is tot dusver meer dan 4,6 miljard euro uitbetaald.

Op 18 maart 2016 hebben de staatshoofden en regeringsleiders van de Europese Unie en Turkije opnieuw hun engagement bevestigd voor de uitvoering van het gezamenlijke actieplan en zijn zij verdere maatregelen overeengekomen om de betrekkingen tussen de EU en Turkije te verdiepen en de migratiecrisis aan te pakken. Turkije en de Europese Unie hebben erkend dat er verdere, spoedige en vastberaden inspanningen nodig zijn. Meer specifiek werd in de Verklaring EU-Turkije van 18 maart 2016[12] (hierna "de Verklaring" genoemd) onder meer opgeroepen om irreguliere migratie vanuit Turkije naar de EU te stuiten door het bedrijfsmodel van mensensmokkelaars te ontwrichten en door migranten een alternatief te bieden voor de gevaarlijke oversteek alsook om de Faciliteit versneld uit te voeren. In 2021 kwamen in totaal 21 295 migranten vanuit Turkije aan Griekenland, Italië en Bulgarije, tegenover 18 402 in 2020 (een stijging met 16 %). In 2021 werden 7 443 aankomsten in Griekenland geregistreerd ten opzichte van 13 979 aankomsten in 2020 (een daling van 47 %); 12 916 in Italië in vergelijking met 4 191 in 2020 (een stijging van meer dan 200 %) en 936 naar Bulgarije ten opzichte van 232 in 2020 (een stijging van meer dan 300 %). Op de migratieroute van Turkije naar Cyprus bleef er een zeer grote toestroom In 2021 waren er in totaal 11 685 irreguliere aankomsten in de door de regering gecontroleerde gebieden van Cyprus (10 918 na het overschrijden van de groene lijn vanuit de niet door de regering gecontroleerde gebieden), een stijging van 92 % ten opzichte van 2020.

Turkije bleef te kampen hebben met een aanzienlijke migratiedruk, die, na een daling in 2020 als gevolg van de COVID-19-pandemie, in 2021 opnieuw is toegenomen. Sinds maart 2021 is het aantal aanhoudingen per maand in Turkije hoger dan in de respectieve verslagperioden in 2020. De uitvoering van de één-voor-één-hervestigingsregeling in het kader van de Verklaring is voortgezet. Tussen april 2016 en februari 2022 zijn 32 562 Syrische vluchtelingen vanuit Turkije in de EU hervestigd. Sinds 2016 zijn in het kader van de Verklaring 2 140 migranten van de Griekse eilanden naar Turkije teruggestuurd. Aangezien de Turkse autoriteiten hun besluit van maart 2020 om terugkeeroperaties in het kader van de Verklaring wegens de COVID-19-pandemie op te schorten, niet hebben ingetrokken, hebben er in 2021 geen terugkeeroperaties plaatsgevonden. Hoewel de hervestigingen vanuit Turkije in juli 2020 zijn hervat, blijft de terugkeer vanuit Griekenland opgeschort. In antwoord op

[11] Financiering beschikbaar gesteld in de jaren 2013-2015 in het kader van de verschillende externe financieringsinstrumenten, namelijk het instrument voor humanitaire hulp (HUMA), het instrument voor pretoetredingssteun (IPA) en het instrument voor bijdrage aan stabiliteit en vrede (IcSP), met inbegrip van een aantal acties van het EU-trustfonds dat is ingesteld naar aanleiding van de crisis in Syrië (EUTF).

[12] https://www.consilium.europa.eu/nl/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/

herhaalde verzoeken van de Griekse autoriteiten en de Europese Commissie met betrekking tot de hervatting van terugkeeroperaties heeft Turkije verklaard dat er geen terugkeeroperaties zullen plaatsvinden tenzij de vermeende pushbacks langs de Turks-Griekse worden stopgezet en Griekenland zijn besluit intrekt om Turkije als veilig derde land te beschouwen[13].
De vrijwillige regeling voor toelating op humanitaire gronden, die naar verwachting zal worden geactiveerd zodra de irreguliere grensoverschrijdingen tussen Turkije en de EU eindigen of ten minste aanzienlijk en duurzaam zijn verminderd, is nog niet door lidstaten geactiveerd.

[13] Volgens een nieuw Grieks ministerieel besluit zal Turkije worden beschouwd als een veilig derde land voor asielzoekers uit Pakistan, Bangladesh, Syrië, Afghanistan en Somalië. Asielverzoeken van bovengenoemde nationaliteiten kunnen daarom op deze basis als niet-ontvankelijk worden beschouwd en verzoekers zullen worden teruggestuurd naar Turkije, waar zij veilig worden geacht en de mogelijkheid hebben om de vluchtelingenstatus aan te vragen.

COVID-19

De COVID-19-pandemie heeft nog steeds aanzienlijke gevolgen voor Turkije. Bij het uitbreken van de crisis in Turkije in maart 2020 heeft de Commissie contact opgenomen met de Turkse autoriteiten om te vragen of er specifieke EU-steun nodig was voor hun respons. Zij bevestigden hun voornemen om de projecten in het kader van de Faciliteit en het reguliere bilaterale instrument voor pretoetredingssteun (IPA) voort te zetten zoals oorspronkelijk geprogrammeerd. In nauw overleg met de Turkse autoriteiten heeft de Commissie ingestemd met het aanwenden van besparingen in het kader van de Faciliteit voor doeleinden in verband met COVID-19 in de vorm van aanvullingen op bestaande projecten in plaats van nieuwe projecten. De Commissie heeft ook contact opgenomen met de uitvoerende partners van de Faciliteit voor hun beoordeling van de gevolgen van COVID-19 voor projecten in het kader van de Faciliteit. Naar aanleiding van deze raadpleging is de uitvoeringsperiode voor projecten in het kader van de bijzondere maatregel van 2016 ten belope van 1,6 miljard euro verlengd tot juni 2025, zodat de doelstellingen van alle betrokken projecten kunnen worden verwezenlijkt.

Eind 2021 was ongeveer 83 miljoen euro verlegd naar interventies in de gezondheidszorg en sociaal-economische steunmaatregelen om de gevolgen van COVID-19 te verzachten in het kader van de Faciliteit voor vluchtelingen (op een totaalbedrag van 133 miljoen euro van verlegde EU-interventies in het kader van alle financiële instrumenten van de EU). De acties omvatten de activering van een reserve voor onvoorziene uitgaven van 4,7 miljoen euro van het SIHHAT I-project om de gezondheidscentra voor migranten uit te rusten met beschermingsmiddelen en ontsmettingsmiddelen. Voorts is in het kader van het humanitaire gedeelte van de Faciliteit meer dan 63 miljoen euro herschikt in het kader van een reeks projecten voor humanitaire respons naar aanleiding van COVID-19-pandemie. Met name de programma's Emergency Social Safety Net (ESSN - sociaal vangnet voor noodgevallen) en Conditional Cash Transfer for Education (CCTE - voorwaardelijke overdracht van contanten voor onderwijs) hebben extra financiële steun verleend aan hun begunstigden. In het kader van het ESSN werden in juni en juli 2020 twee extra bedragen van elk 500 Turkse lira (TL) verstrekt aan meer dan 1,75 miljoen individuele vluchtelingen (308 000 huishoudens), voor een totaalbedrag van meer dan 40 miljoen euro. In het kader van het CCTE-project werd op 30 november 2020 als eenmalige betaling een extra bedrag van 85 TL verstrekt aan alle begunstigden die in aanmerking kwamen voor CCTE, ongeacht leeftijd en leerjaar. In totaal hebben 518 794 kinderen dit extra bedrag ontvangen. Daarnaast werd aan 88 779 huishoudens (414 459 personen) die geen beroep konden doen op het ESSN bijstand in contanten verleend via een operatie in het hele land die werd uitgevoerd door het UNHCR samen met het directoraat-generaal Migratiebeheer (DGMM), met een bijdrage van 16,7 miljoen euro afkomstig van humanitaire financiering buiten de Faciliteit. In het kader van Trustfonds van de EU in respons op de Syrische crisis was de COVID-19-bijstand gericht op de aanschaf van persoonlijke beschermingsmiddelen, online- en afstandsonderwijs, arbeidsbemiddeling en psychosociale steun.

2. De werking van de Faciliteit

De Faciliteit is een coördinatiemechanisme waarmee snel, doeltreffend en doelmatig EU-steun beschikbaar wordt gesteld voor vluchtelingen in Turkije. De Faciliteit garandeert dat de bestaande EU-financieringsinstrumenten optimaal worden ingezet, voor humanitaire bijstand en/of ontwikkelingshulp, om op een brede en gecoördineerde manier te voldoen aan de behoeften van de vluchtelingen en de gastgemeenschappen[14].

De stuurgroep van de Faciliteit stippelt het strategische beleid uit inzake de prioriteiten, het type acties dat wordt gesteund, de te besteden bedragen en de te gebruiken financieringsinstrumenten, en, waar passend, de voorwaarden met betrekking tot de uitvoering door Turkije van zijn verbintenissen in het kader van het gezamenlijke actieplan EU-Turkije van 29 november 2015 (hierna het "gezamenlijke actieplan" genoemd)[15]. In 2021, het zesde jaar van de uitvoering van de Faciliteit, vonden twee vergaderingen van de stuurgroep plaats, op 17 mei en 9 december. Wegens de COVID-19-pandemie vonden deze vergaderingen online plaats.

De leidende beginselen voor de uitvoering van de Faciliteit zijn spoed, doeltreffendheid en doelmatigheid en de garantie van een gezond financieel beheer. Ook de duurzaamheid van de maatregelen van de Faciliteit en de medeverantwoordelijkheid van de Turkse autoriteiten zijn belangrijk. De prioriteitsgebieden voor bijstand werden vastgesteld op basis van een brede en onafhankelijke behoefteanalyse[16] met bijzondere aandacht voor kwetsbare groepen. De behoefteanalyse is in 2018 bijgewerkt[17].

De Faciliteit coördineert de financiering van de volgende externe financieringsinstrumenten[18]: humanitaire hulp[19], het Europees nabuurschapsinstrument[20], het Financieringsinstrument voor ontwikkelingssamenwerking[21], het Instrument voor pretoetredingssteun[22] en het Instrument voor bijdrage aan stabiliteit en vrede[23]. Maatregelen die worden gefinancierd uit de begroting van de Unie, worden uitgevoerd overeenkomstig het toepasselijke financieel reglement en de uitvoeringsvoorschriften voor zowel direct als indirect beheer.

---

[14] Besluit C(2015) 9500 van de Commissie van 24.11.2015, artikel 2 – Doelstellingen.

[15] Zie artikel 5, lid 1, van Besluit C(2015) 9500 van de Commissie, zoals gewijzigd bij Besluit C(2016) 855 van de Commissie.

[16] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/2016_needs_assessment_.pdf

[17] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/updated_needs_assessment.pdf

[18] De bijdragen van het Europees nabuurschapsinstrument en het Financieringsinstrument voor ontwikkelingssamenwerking werden overgedragen aan en ten uitvoer gelegd in het kader van respectievelijk het Instrument voor pretoetredingssteun en het EU-trustfonds. In beginsel werden alle bijdragen van de Faciliteit aan het EU-trustfonds (EUTF) (van IPA en in mindere mate van het Financieringsinstrument voor ontwikkelingssamenwerking) ten uitvoer gelegd als niet-humanitaire bijstand.

[19] Verordening (EG) nr. 1257/96 van de Raad betreffende humanitaire hulp (PB L 163 van 2.7.1996, blz. 1).

[20] Verordening (EU) nr. 232/2014 van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van een Europees nabuurschapsinstrument (PB L 77 van 15.3.2014, blz. 27).

[21] Verordening (EU) nr. 233/2014 van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van een financieringsinstrument voor ontwikkelingssamenwerking (PB L 77 van 15.3.2014, blz. 44).

[22] Verordening (EU) nr. 231/2014 van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van een instrument voor pretoetredingssteun (PB L 77 van 15.3.2014, blz. 11).

[23] Verordening (EU) nr. 230/2014 van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van een instrument voor bijdrage aan stabiliteit en vrede (PB L 77 van 15.3.2014, blz. 1).

De tenuitvoerlegging van de bijstand is gebonden aan de strikte naleving door Turkije van de verbintenissen die zijn neergelegd in het gezamenlijke actieplan, en de Verklaring EU-Turkije.

3. Financiële capaciteit, duur en aard van de financiering

Het totale budget dat door de Faciliteit wordt gecoördineerd, beloopt 6 miljard euro en wordt in twee tranches beschikbaar gesteld. De projecten in het kader van de eerste en de tweede tranche lopen uiterlijk tot medio 2025 (veel projecten van de eerste tranche zijn reeds voltooid en de meeste projecten zullen eerder aflopen).

Naar aanleiding van COVID-19-pandemie is de uitvoeringsperiode voor projecten in het kader van de bijzondere maatregel van 2016 ten belope van 1,6 miljard euro bij wijze van uitzondering verder verlengd tot juni 2025, zodat de doelstellingen van alle betrokken projecten kunnen worden verwezenlijkt.

De eerste tranche bedroeg 3 miljard euro. Hiervan kwam 1 miljard euro uit de EU-begroting en werd 2 miljard euro door de lidstaten in de vorm van bilaterale bijdragen ter beschikking gesteld[24]. De tweede tranche bedroeg eveneens 3 miljard euro. Hiervan kwam 2 miljard euro uit de EU-begroting en 1 miljard euro van de lidstaten[25].

Wat de middelen uit de EU-begroting betreft, werd van de 1 miljard euro uit de EU-begroting voor 2016-2017 250 miljoen euro in 2016 en 750 miljoen euro in 2017 vrijgemaakt. Van de 2 miljard euro uit de EU-begroting voor 2018-2019 werd in 2018 550 miljoen euro vrijgemaakt en werd het saldo in 2019 vrijgemaakt.

Wat de bijdragen van de lidstaten betreft, droegen de lidstaten voor de eerste tranche in 2016 677 miljoen euro bij aan de Faciliteit, in 2017 847 miljoen euro, in 2018 396 miljoen euro en in 2019 80 miljoen euro. Voor de tweede tranche droegen de lidstaten in 2018 68 miljoen euro bij aan de Faciliteit, in 2019 202 miljoen euro, in 2020 265 miljoen euro en in 2021 166 miljoen euro en zijn er resterende betalingen gepland tot 2023. De bijdragen van de lidstaten worden rechtstreeks opgenomen in de EU-begroting als externe bestemmingsontvangsten, krachtens artikel 21, lid 2, onder a), punt ii), van het Financieel Reglement, en worden toegewezen aan de begrotingsonderdelen van het Instrument voor pretoetredingssteun en de humanitaire hulp.

De balans tussen de betalingen van de lidstaten van hun bijdragen aan de Faciliteit en de uitbetalingen die met deze bijdragen worden gefinancierd vanuit de Faciliteit, is nog steeds bevredigend.

In het kader van het humanitaire onderdeel van de Faciliteit werd in 2019 het resterende bedrag van 19,50 miljoen euro gereserveerd als buffercapaciteit voor de eventuele financiering van de respons op de instroom van nieuwe vluchtelingen uit Syrië. Aangezien de buffer in 2019 niet werd benut, werd dit bedrag in 2020 aanbesteed ter dekking van maatregelen op het gebied van gezondheid en bescherming. Hiermee werd de programmering voor de tweede tranche werd afgerond.

---

[24] De totale opsplitsing van de bijdragen van de lidstaten is beschikbaar op: http://www.consilium.europa.eu/nl/press/press-releases/2016/02/03/refugee-facility-for-turkey/.

[25] https://www.consilium.europa.eu/nl/press/press-releases/2018/06/29/facility-for-refugees-in-turkey-member-states-agree-details-of-additional-funding/

Op 31 december 2021 had de Commissie het volledige operationele budget van de Faciliteit aanbesteed. Op een totaal van 6 miljard euro was meer dan 4,6 miljard euro uitbetaald.

Aanvullende EU-bijstand aan vluchtelingen in Turkije, buiten het kader van de Faciliteit

In 2020 heeft de Commissie 535 miljoen euro toegewezen ter ondersteuning van humanitaire acties in Turkije buiten het kader van de Faciliteit. Dit bedrag omvatte 50 miljoen euro voor verdere bijstand op het gebied van bescherming, gezondheid en onderwijs, en 485 miljoen euro in het kader van een gewijzigde begroting voor de voortzetting van de programma's Emergency Social Safety Net (ESSN - sociaal vangnet voor noodgevallen) en Conditional Cash Transfer for Education (CCTE - voorwaardelijke overdracht van contanten voor onderwijs). Voorts is in 2020 in het kader van het instrument voor bijdrage aan stabiliteit en vrede (IcSP) in partnerschap met de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM) een programma ter waarde van 11 miljoen euro goedgekeurd om bij te dragen aan de harmonisatie van migranten met een verschillende juridische status, overeenkomstig het nationale actieplan van Turkije op het gebied van harmonisatie en de EU-benaderingen.

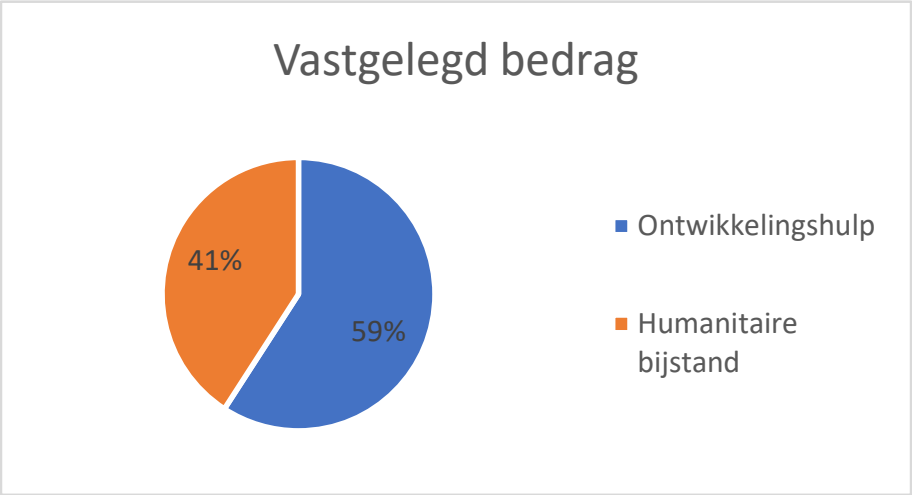
Naar aanleiding van de conclusies van de Europese Raad van juni 2021 heeft de Commissie voorgesteld nog eens 3 miljard euro vrij te maken voor vluchtelingen en gastgemeenschappen in Turkije voor de periode 2021-2023. De eerste 860 miljoen euro van deze financiering werd eind 2021 vastgelegd om steun te blijven verlenen op de prioritaire gebieden basisbehoeften en onderwijs, migratiebeheer en grenscontrole. Een bedrag van 90 miljoen euro in het kader van de IPA-toewijzing voor 2021 en 50 miljoen euro in het kader van de toewijzing van de HOME-instrumenten voor 2021 zijn overgedragen naar 2022. Voorts is voor 2022 een bedrag van 125 miljoen euro aan humanitaire steun toegewezen. Het saldo van ongeveer 2 miljard euro moet in 2022 en 2023 worden geprogrammeerd.

De totale EU-bijstand die sinds 2011 aan vluchtelingen in Turkije is toegewezen, bedraagt bijna 10 miljard euro. Dit omvat 6 miljard euro in het kader van de Faciliteit voor vluchtelingen in Turkije, bestaande uit 3 miljard euro uit de EU-begroting, en 3 miljard euro aan bijdragen van de lidstaten, die als externe bestemmingsontvangsten in de EU-begroting zijn opgenomen.

4. Uitvoering van de Faciliteit

De Faciliteit wordt ingezet voor het verlenen van humanitaire bijstand en ontwikkelingshulp. In het kader van de eerste tranche zijn ruwweg 1,4 miljard euro en 1,6 miljard euro toegewezen aan de respectieve onderdelen. De aanslepende crisis in Syrië heeft ertoe geleid dat de maatregelen in het kader van de tweede tranche in toenemende mate gericht zijn op sociaal-economische ondersteuningsactiviteiten en het creëren van mogelijkheden om in het levensonderhoud te voorzien. In het kader van de tweede tranche is 1,04 miljard euro toegewezen aan humanitaire bijstand en 1,9 miljard euro aan ontwikkelingshulp[26].

Voor de Faciliteit in haar totaliteit is de uitsplitsing van humanitaire bijstand en ontwikkelingshulp als volgt:

De online projecttabel bevat alle details[27].

De programmering van de Faciliteit werd in december 2019 voltooid en eind 2020 was het volledige operationele budget van 6 miljard euro aanbesteed, waarvan tegen eind 2021 4,6 miljard euro was uitbetaald.

Het is belangrijk op te merken dat de bijstand die in het kader van de Faciliteit wordt verleend, projectmatig is. De uitbetalingen zijn afhankelijk van de voortgang bij de uitvoering van de maatregelen van de Faciliteit.

Speciale aandacht gaat uit naar niet-Syrische vluchtelingen en asielzoekers. De maatregelen van de Faciliteit beogen altijd de lokale gemeenschappen die de vluchtelingen herbergen, erbij te betrekken.

Humanitaire bijstand is bestemd voor de meest kwetsbare vluchtelingen; het betreft de verstrekking van waardige ondersteuning op het gebied van basisbehoeften en bescherming. Er worden ook leemten aangepakt in de verlening van diensten door speciale agentschappen en partners op het gebied van gezondheid en onderwijs in noodgevallen. De humanitaire hulp van de EU valt onder de Europese consensus over humanitaire hulp van 2007[28], waarin is gestipuleerd dat de EU als humanitaire actor de humanitaire beginselen van menselijkheid, neutraliteit, onpartijdigheid en onafhankelijkheid aanhangt, zoals uiteengezet in artikel 214

[26] Het saldo van 60 miljoen euro is bestemd voor administratieve en operationele steun voor de uitvoering van de Faciliteit.
[27] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/system/files/2022-02/Facility%20table_January%202022.pdf
[28] Gemeenschappelijke verklaring van de Raad en de vertegenwoordigers van de regeringen der lidstaten.

van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) en in Verordening (EG) nr. 1257/96 betreffende humanitaire hulp[29,30].

In het kader van het humanitaire onderdeel van de Faciliteit zijn in totaal 65 projecten uitgevoerd via 21 partners in het raam van zowel de eerste als de tweede tranche. Deze projecten zijn bedoeld om tegemoet te komen aan basisbehoeften, onder meer op het gebied van bescherming, onderwijs en gezondheid van de meest kwetsbare vluchtelingen in Turkije. In het kader van de eerste tranche is ongeveer 1,4 miljard euro toegewezen en aanbesteed voor humanitaire bijstand en is 1,3 miljard euro uitbetaald, terwijl voor de tweede tranche 1,04 miljard euro is aanbesteed en 590 miljoen euro was uitbetaald per 31 december 2019.

Ontwikkelingshulp ondersteunt de behoeften op de langere termijn op het gebied van gezondheidszorg, onderwijs en sociaal-economische ontwikkeling van vluchtelingen, in het bijzonder op het punt van toegang tot overheidsdiensten en mogelijkheden om in het levensonderhoud te voorzien, en gemeentelijke infrastructuur. De hulp richt zich ook op kwetsbare groepen en omvat maatregelen met een genderdimensie, bijvoorbeeld bescherming van vrouwen en meisjes tegen seksueel en gendergerelateerd geweld en betere toegang tot seksuele en reproductieve gezondheidszorg.

In het kader van het onderdeel ontwikkelingshulp van de Faciliteit is opnieuw goede vooruitgang geboekt met de uitvoering van 26 projecten waarvoor contracten zijn aanbesteed in het kader van de eerste tranche. Van deze projecten werden er 15 uitgevoerd in het kader van het regionaal EU-trustfonds voor Syrië (EUTF) voor in totaal 293 miljoen euro, bovenop de toewijzing die rechtstreeks wordt beheerd via het Instrument voor pretoetredingssteun[31].

Van het totaalbedrag van 3,5 miljard euro dat in het kader van beide tranches van de Faciliteit aan ontwikkelingshulp is toegewezen, is inmiddels in totaal 2,22 miljard euro uitbetaald aan uitvoeringspartners[32]. In het kader van de tweede tranche was het toegewezen bedrag van 1,9 miljard euro in december 2020 volledig aanbesteed en van dit bedrag was tegen eind december 2021 730 miljoen euro uitbetaald. In het kader van het onderdeel ontwikkeling van de Faciliteit zijn er 17 contracten.

[29] Verordening (EG) nr. 1257/96 van de Raad van 20 juni 1996 betreffende humanitaire hulp.

[30] De humanitaire hulp van de EU is gebaseerd op jaarlijkse landspecifieke humanitaire uitvoeringsplannen (HIP's). Het kader voor de samenwerking tussen de Commissie en haar partners op het gebied van humanitaire hulp wordt vastgesteld door de financiële en administratieve kaderovereenkomsten van de Commissie met internationale organisaties en door de partnerschapskaderovereenkomsten met niet-gouvernementele organisaties.

[31] De via het Instrument voor pretoetredingssteun bestede middelen van de Faciliteit worden beheerd overeenkomstig de voorschriften voor extern optreden die zijn vervat in titel IV van deel 2 van het Financieel Reglement en de uitvoeringsvoorschriften ervan.

[32] Dit cijfer omvat ook uitgaven voor projecten die worden uitgevoerd door het EU-trustfonds voor Syrië, maar die nog niet ten laste van de EU-begroting zijn gebracht.

Interventies van de Faciliteit per prioritair gebied

Over de voortgang per prioritair gebied bij de uitvoering van uit beide tranches van de Faciliteit gefinancierde bijstand wordt verslag uitgebracht in de halfjaarlijkse monitoringverslagen van de Faciliteit[33]:

Onderwijs

De Faciliteit heeft meer dan 1,5 miljard euro toegewezen aan het prioritaire gebied onderwijs, waarvan 545 miljoen euro[34] voor onderwijsinfrastructuur.

In het kader van het humanitaire onderdeel van de Faciliteit werd meer dan 181 miljoen euro toegewezen aan onderwijs. De uitvoering van het CCTE-programma wordt met succes voortgezet. Het CCTE-programma voorziet in ondersteuning voor de inschrijving op school en het schoolbezoek van vluchtelingenkinderen door middel van tweemaandelijkse betalingen aan vluchtelingengezinnen, op voorwaarde dat leerlingen regelmatig naar school gaan. Het CCTE-programma is momenteel gefinancierd tot augustus 2022 na de extra steun ten belope van 85 miljoen euro in het kader van de gewijzigde begroting waarmee de begrotingsautoriteit van de EU in juli 2020 heeft ingestemd. In december 2021 hadden 760 858 kinderen ten minste één CCTE-betaling ontvangen. Daarnaast profiteerden kinderen van kinderbeschermingsdiensten om ervoor te zorgen dat inschrijving op school en schoolbezoek konden worden voortgezet, namen 11 567 kinderen deel aan activiteiten op het gebied van sociaal-emotionele vaardigheden en sociale cohesie, terwijl 351 schoolmedewerkers en 849 ouders betrokken waren bij een antipestopleiding van UNICEF.

Wat de ontwikkelingshulp van de Faciliteit betreft, werd de uitvoering van een verdere rechtstreekse subsidie (onder de noemer PIKTES) [35]) aan het ministerie van Nationaal Onderwijs (MoNE) van 400 miljoen euro voortgezet. PIKTES steunt de inspanningen van het ministerie om de integratie en toegang tot kwalitatief hoogwaardig onderwijs voor Syrische kinderen te verbeteren. Eind juni 2021 waren iets meer dan 701 000 Syrische kinderen ingeschreven in het formele onderwijs. Meer dan 30 000 daarvan gingen naar het kleuteronderwijs, meer dan 322 000 waren in het basisonderwijs, 251 323 in het lager secundair onderwijs en 96 361 in het hoger middelbaar. Medio 2021 hadden 46 766 vluchtelingenkinderen inhaallessen gevolgd en kregen 60 472 vluchtelingenkinderen bijlessen met steun van de Faciliteit. Wat de ondersteuning van de onderwijscapaciteit van het onderwijsstelsel betreft, waren tussen januari en juni 2021 bijna 7 000 leerkrachten en ondersteunende personeelsleden in dienst of betaald via PIKTES. In de eerste helft van 2021 heeft PIKTES 3 500 leerkrachten opgeleid in online-onderwijs en de ontwikkeling van digitaal onderwijsmateriaal.

Het aantal studenten uit de vluchtelingen- en gastgemeenschappen dat door de Faciliteit ondersteunde beurzen voor technisch en beroepsonderwijs of instellingen voor hoger onderwijs heeft ontvangen, is met 3 700 gestegen tot bijna 13 300. De meeste van deze scholieren en studenten waren vluchtelingen. Het genderevenwicht werd gehandhaafd. De meeste beurzen (ongeveer 12 000) voorzagen in technische en beroepsopleidingen voor

[33] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/turkey/eu-facility-refugees-turkey_en

[34] Dit omvat een project voor schone energie van 40 miljoen euro in het kader van het EUTF (FRIT 1).

[35] Bevordering van de integratie van Syrische kinderen in het onderwijsstelsel (PIKTES)

middelbare scholieren op middelbare scholen voor technisch en beroepsonderwijs en in beroepsopleidingscentra.

De Faciliteit is de ontwikkeling van onderwijsinfrastructuur blijven ondersteunen en de overbevolking op scholen blijven terugdringen. Er is aanzienlijke vooruitgang geboekt op het gebied van de modernisering en voltooiing van onderwijsfaciliteiten. Een belangrijke resultaat bij de modernisering was de installatie van 8 700 smartboards op basis- en middelbare scholen. Tot op heden zijn met steun van de Faciliteit meer dan 12 000 onderwijsvoorzieningen gemoderniseerd. Daarnaast werden in totaal 117 scholen gebouwd en werd in 108 scholen van start gegaan met de verstrekking van onderwijsdiensten. Een project voor schone energie waarvoor in het kader van de eerste tranche contracten ten belope van 40 miljoen euro zijn afgesloten, streeft ernaar 120 scholen van energie te voorzien met twee installaties met zonnepanelen en zonnepanelen op daken. De dakinstallatie met zonnepanelen voor drie scholen is voltooid en voor nog eens 48 scholen is gemiddeld 90 % vooruitgang geboekt. Daarnaast zijn er renovaties gestart om de energie-efficiëntie van nog eens 41 scholen te verhogen en tegen het einde van het jaar was 70 % vooruitgang geboekt.

Bescherming

In totaal is ongeveer 212 miljoen euro toegewezen aan bescherming in het kader van de Faciliteit, voornamelijk via projecten in het kader van het humanitaire onderdeel.

Met het humanitaire onderdeel van de Faciliteit is steun verleend aan de registratie en de controle van vluchtelingen om hun status in Turkije te regulariseren en hun toegang tot diensten te vergemakkelijken. Naast op zichzelf staande beschermingsinterventies die bedoeld waren om lacunes op te vullen en in te spelen op specifieke behoeften en personen die risico lopen bijstand te bieden, is bescherming ook geïntegreerd in de andere pijlers van de humanitaire responsstrategie (basisbehoeften, gezondheid en onderwijs). Het algemene doel is de kwetsbaarheden van vluchtelingen beter aan te pakken, hun status te regulariseren en hen in contact te brengen met een breder netwerk van openbare en VN/ngo-diensten. Daarnaast omvatten projecten die in reactie op de Syrische crisis via het EU-trustfonds werden gefinancierd, bijstand voor de opvang van vluchtelingen in gemeenschapscentra en verdere doorverwijzing van kwetsbare vluchtelingen naar adequate diensten.

In het kader van de onderdeel ontwikkelingshulp werd eind 2020 de bijzondere maatregel van juli 2019, een rechtstreekse subsidie aan het ministerie van Arbeid, Gezin en Maatschappelijke dienstverlening toegekend voor een bedrag van 20 miljoen euro. Het project heeft tot doel de verstrekking van preventieve en beschermende sociale diensten aan de meest kwetsbare vluchtelingen en de leden van de gastgemeenschap te verbeteren.

Gezondheid

In het kader van de Faciliteit is 800 miljoen euro toegewezen aan het prioritaire gebied gezondheid.

De belangrijkste pijler van de steun van de Faciliteit is het SIHHAT-project, een rechtstreekse subsidie van het Turkse ministerie van Volksgezondheid (MoH), in twee tranches van respectievelijk 300 miljoen euro en 210 miljoen euro. SIHHAT steunt het ministerie bij zijn inspanningen om 4 miljoen vluchtelingen vrije en billijke toegang tot gezondheidszorg te bieden. Er zijn inmiddels 180 gezondheidscentra voor migranten (MHC’s) operationeel en er

staan momenteel 4 091 gezondheidswerkers op de loonlijst van het project, waarvan 79 % van Syrische afkomst. Het tempo waarin de projecten worden uitgevoerd, blijft bevredigend, met tastbare resultaten op het terrein. De reserve voor onvoorziene uitgaven van SIHHAT 1 ten belope van 4,75 miljoen euro om aan COVID-19 gerelateerde behoeften te lenigen, werd in april 2020 vrijgegeven en nog eens 1,6 miljoen euro werd toegewezen om COVID-19 te verhelpen in het kader van het SIHHAT 2.

Het vervolgproject SIHHAT 2 (210 miljoen euro) met het ministerie van Volksgezondheid is sinds begin 2021 operationeel om te zorgen voor synchronisatie met het einde van SIHHAT 1 en de voortzetting van de gezondheidszorg voor vluchtelingen tot eind 2023.

De projecten voor de bouw van ziekenhuizen in Dortyol/Hatay en Kilis zijn bijna voltooid, met meer dan 95 % vooruitgang. Voorts werd in maart 2021 met de Ontwikkelingsbank van de Raad van Europa (CEB) een contract van 90 miljoen euro gesloten voor de aankoop van aanvullende kleinschalige infrastructuur en uitrusting op het gebied van gezondheidszorg.

Er blijft bezorgdheid bestaan over de toegang tot gezondheidsdiensten voor vluchtelingen die zich buiten hun oorspronkelijke provincie van registratie bevinden of die zich verplaatsen, waarbij gezondheidszorg beperkt blijft tot toegang tot de hulpdiensten en vaccinaties. Dit heeft negatieve gevolgen voor de vluchtelingen die zich verplaatsen, de seizoenarbeiders en de vluchtelingen die zich in andere provincies hebben gevestigd. De Commissie volgt de beleidswijzigingen op de voet en streeft ernaar de getroffen vluchtelingenpopulaties te bereiken via de mobiele gezondheidszorgactiviteiten van het SIHHAT-project.

Gemeentelijke infrastructuur

In het kader van de tweede tranche van de Faciliteit is aan dit prioritaire gebied 380 miljoen euro toegewezen.

Projecten met Agence Française de Développement (AFD), de Wereldbank, de Europese Investeringsbank (EIB) en de Illbank in het kader van het EUTF hebben tot doel de toegang tot en de kwaliteit van gemeentelijke diensten op het gebied van watervoorziening, afvalwaterbeheer en beheer van vaste afvalstoffen te verbeteren in de gebieden die het zwaarst door de instroom van vluchtelingen zijn getroffen. Daarnaast voorziet een project van 25 miljoen euro met Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW) in recreatieve infrastructuur ter ondersteuning van de sociale cohesie. De bouw van één mechanische installatie voor de biologische verwerking van afvalstoffen in Gaziantep in het kader van een EUTF-project dat wordt uitgevoerd door het Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties (UNDP) is in oktober 2021 voltooid. In het kader van de met de EIB ondertekende delegatieovereenkomst zijn in 2021 voor een totaalbedrag van 42,4 miljoen euro 15 contracten voor werken ondertekend en van start gegaan. Alle andere projecten bevinden zich nog op voorbereidingsniveau (beoordeling van het ontwerp, voorbereiding van aanbestedingsdossiers enz.)

Basisbehoeften en sociaal-economische steun

In het kader van de Faciliteit is meer dan 2,83 miljard euro toegewezen voor basisbehoeften en sociaal-economische steun.

De interventies op dit prioritaire gebied zijn bedoeld om te voorzien in basisbehoeften van de meest kwetsbare vluchtelingen en de weerbaarheid en zelfredzaamheid van vluchtelingen te

vergroten. Dit moet een geleidelijke overgang mogelijk maken van afhankelijkheid van sociale bijstand naar meer zelfredzaamheid en meer mogelijkheden om in eigen levensonderhoud te voorzien.

In het kader van de bijstand voor basisbehoeften van de Faciliteit hebben meer dan 2,6 miljoen vluchtelingen steun ontvangen om hen in staat te stellen in waardigheid te leven. De meeste steun wordt sinds eind 2016 verleend via het sociale vangnet voor noodgevallen (ESSN), een humanitair programma voor het verlenen van sociale bijstand dat maandelijks cash aan meer dan 1,5 miljoen kwetsbare vluchtelingen verstrekt via een debetkaartsysteem[36]. In het kader van de tweede tranche van de Faciliteit is 500 miljoen euro aan middelen van de Faciliteit toegewezen aan dit vlaggenschipprogramma en wordt deze steun momenteel ten uitvoer gelegd door de Internationale Federatie van het Rode Kruis/de Rode Halve Maan (sinds april 2020). Met extra steun ten belope van 400 miljoen euro buiten de Faciliteit, die in juli 2020 door de begrotingsautoriteit is goedgekeurd als onderdeel van de eerder genoemde gewijzigde begroting, en met nog eens 325 miljoen euro aan financiering die eind 2021 is vastgelegd in het kader van het aanvullende pakket van 3 miljard euro voor 2021-23, is de voortzetting van de ESSN-steun tot het eerste kwartaal van 2023 gewaarborgd[37].

In het kader van de tweede tranche heeft de Commissie met het ministerie van Gezin en Sociale voorzieningen een overeenkomst gesloten voor een rechtstreekse subsidie van 245 miljoen euro om het mogelijk te maken maandelijkse financiële steun te verlenen die vergelijkbaar is met de sociale bijstand aan kwetsbare personen in het kader van het Turkse socialezekerheidsstelsel, het zogenaamde aanvullende ESSN-programma (C-ESSN). Na een voorbereidende fase zijn de betalingen aan begunstigden in juli 2021 van start gegaan en zullen deze ten minste tot medio 2022 worden voortgezet. Het project loopt parallel met het ESSN en verleent steun aan gezinnen met alleenstaande ouders, ouderen, gehandicapten en personen met een zware handicap. De EU-delegatie en het personeel van het kantoor van ECHO komen nu regelmatig bijeen om de parallelle uitvoering van het ESSN en het C-EESN te coördineren.

Er wordt nog steeds aanvullende sociaal-economische steun verleend aan vluchtelingen met een profiel dat hen in staat zou moeten stellen toegang te krijgen tot de arbeidsmarkt. Deze steun is bedoeld om de inzetbaarheid van vluchtelingen te vergroten en is bedoeld voor beroepsopleiding, taalcursussen, loopbaanbegeleiding, opleidingsprogramma's op de werkplek en vereenvoudiging van het proces van werkvergunningen ter ondersteuning van zowel Syrische vluchtelingen als gastgemeenschappen. In samenwerking met de Turkse dienst voor de bevordering van het midden- en kleinbedrijf (KOSGEB) en de Turkse Ontwikkelings- en investeringsbank (TKYB) worden kleine subsidiebedragen voor ondernemers en opleidingen in ondernemerschap toegekend aan zowel Syrische vluchtelingen als de gastgemeenschappen. Beginnende en bestaande ondernemingen kunnen hierop een beroep doen. Met een ander project dat momenteel door de Wereldbank wordt uitgevoerd, wordt de ontwikkeling en uitvoering ondersteund van een door vrouwen geleid model van

[36] Sinds juli 2021 heeft het ESSN de meest kwetsbare begunstigden (namelijk alleenstaande ouders, huishoudens met een of meer personen met een handicap, gezinnen met aan het hoofd een bejaarde) overgeheveld naar het door DG NEAR gefinancierde aanvullende ESSN-programma (C-ESSN). In april 2022 verleende C-ESSN ondersteuning aan 363 419 begunstigden.

[37] https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20200706IPR82727/meps-approve-EU585-million-to-support-syrian-refugees-in-neighbouring-countries

sociaal ondernemerschap om te zorgen voor duurzame inkomsten genererende activiteiten voor zowel kwetsbare Syrische vluchtelingen als Turkse vrouwen. Twee andere projecten hebben tot doel de werkgelegenheid in de landbouw te ondersteunen. De projecten zouden tot uiterlijk medio 2025 moeten lopen.

Migratiebeheer

De Faciliteit heeft in het kader van de eerste tranche twee projecten op dit prioritaire gebied gefinancierd voor een totaalbedrag van 80 miljoen euro.

Met het eerste project werd voorzien in EU-steun om de capaciteit van de Turkse kustwacht te versterken voor de uitvoering van zoek- en reddingsoperaties. Met een tweede project werd ondersteuning verleend aan het directoraat-generaal Migratiebeheer (DGMM) bij het beheer van terugkeeroperaties uit de EU. Alle projecten zijn afgerond.

Genderaspecten binnen projecten in het kader van de Faciliteit

De Commissie verbindt zich ertoe het EU-genderactieplan III voor een gendergelijke wereld (2021-2025)[38] uit te voeren, waarbij in het externe optreden van de EU meer aandacht zal worden besteed aan gendergelijkheid en verbetering van de positie van de vrouw. In deze context zijn de bevordering, bescherming en naleving van de mensenrechten voor vrouwen en meisjes, gendergelijkheid en de verbetering van de positie van vrouwen en meisjes overkoepelende prioriteiten en doelstellingen van de EU, die de leidraad vormen voor de interventies in het kader van de Faciliteit.

Meer in het bijzonder wordt het humanitaire onderdeel van de Faciliteit uitgevoerd met het genderbeleid van DG ECHO “Gender in Humanitarian Aid: different needs, adapted assistance” (2013 - Gender in humanitaire bijstand: verschillende behoeften, aangepaste respons) als leidraad. Dit houdt in dat partners bij het begin van een programma genderanalyses moeten uitvoeren om de opzet en de uitvoering van een programma aan te passen aan de verschillende risico’s en kansen voor gendergroepen, en verslag moeten uitbrengen over de resultaten met naar geslacht uitgesplitste gegevens.

Als gevolg daarvan wordt bij alle projecten van de Faciliteit rekening gehouden met gendergerelateerde kwesties en worden deze kwesties in de projecten opgenomen. Voor het humanitaire onderdeel is een gender- en leeftijdsmarker (GAM) ingevoerd. De maatregelen in het kader van de Faciliteit zijn bedoeld ter bevordering van gelijke kansen voor mannen en vrouwen, jongens en meisjes. Er worden naar geslacht uitgesplitste gegevens verzameld voor monitoringdoeleinden. In het herziene resultatenkader, dat in 2020 van start is gegaan, worden de gegevens van alle relevante indicatoren (76 indicatoren) uitgesplitst naar geslacht, zoals in het halfjaarlijkse monitoringverslag van de Faciliteit. Gendermainstreaming wordt gecombineerd met specifieke acties die zijn ontwikkeld om op dit gebied vooruitgang te boeken. De Faciliteit werkt samen met uitvoerende partners die over gedegen ervaring met deze benadering beschikken en in staat zijn een dialoog met de Turkse autoriteiten aan te gaan. Het betreft onder meer het Kinderfonds van de Verenigde Naties (UNICEF), UN Women, het UNFPA en de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO).

Als specifieke bijdrage aan seksuele en reproductieve gezondheid en rechten heeft de

[38] https://ec.europa.eu/international-partnerships/system/files/join-2020-17-final_en.pdf

Faciliteit haar doelstelling op het gebied van prenatale zorg overtroffen. In totaal werden aan 97 % van de vrouwelijke vluchtelingen een of meer consulten in verband met prenatale zorg gegeven, waarbij aan de meerderheid drie of meer consulten in verband met prenatale zorg zijn gegeven. Ook is het percentage pas bevallen vrouwen waaraan ten minste één consult voor postnatale zorg is gegeven, sinds 2018 met 50 % gestegen dankzij de steun van de Faciliteit, terwijl het aandeel vrouwelijke vluchtelingen in de reproductieve leeftijd met een onvervulde behoefte aan reproductieve gezondheidsdiensten, met 18 % is gedaald. De gezondheidszorg voor vluchtelingen wordt verleend via het SIHHAT-project, dat ongeveer 180 gezondheidscentra voor migranten in heel Turkije exploiteert.

5. Monitoring en evaluatie

Het monitoring- en evaluatiesysteem van de Faciliteit was opgezet om geleidelijk te worden uitgerold en voortdurend te worden verbeterd.

Toezicht

Het resultatenkader van de Faciliteit weerspiegelt het strategische kader van de Faciliteit zelf, alsook de acties die in het raam van de Faciliteit en de bijbehorende logische kaders zijn uitgevoerd. Het meest recente resultatenkader en de veranderingstheorie van de Faciliteit werden in december 2021 gedeeld met de stuurgroep van de Faciliteit. De verslaglegging over de resultaten van de Faciliteit werd op halfjaarlijkse basis voortgezet via het uitgebreide monitoringverslag van de Faciliteit. Het recentste verslag over de periode tot juni 2021 is te vinden op de website van DG NEAR[39].

Bij de uitvoering van de monitoring- en verslagleggingstaken van de Faciliteit wordt de Commissie nog steeds ondersteund door een team voor technische bijstand (SUMAF[40]).

Tegen eind december 2021 waren 193 controlemissies voltooid: zes resultaatgerichte controlemissies, 72 missies voor technische bijstand en 115 controles/controlemissies ter plaatse zijn uitgevoerd; 65 % van deze missies was gericht op contracten onder direct beheer[41].

De monitoring van acties die in het kader van de humanitaire uitvoeringsplannen (HIP's) werden gefinancierd, werd uitgevoerd door personeel van DG ECHO ter plaatse in Turkije en door het regionale kantoor van DG ECHO in Amman, alsook door middel van controlebezoeken van het personeel van de centrale diensten. Tegen eind februari 2021 waren 90 controlemissies voltooid:

[39] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/turkey/eu-facility-refugees-turkey_en

[40] Technische bijstand ter ondersteuning van het toezicht op acties die worden gefinancierd in het kader van de Faciliteit voor vluchtelingen in Turkije – IPA/2018/393-877

[41] Cumulatieve cijfers, van 2017.

Evaluatie

Strategische tussentijdse evaluatie

De strategische tussentijdse evaluatie van de Faciliteit had betrekking op de ontwerp-, ontwerp- en uitvoeringsperiode van de eerste tranche, van de start ervan eind 2015 tot begin 2021, toen de evaluatie werd afgerond. Uit de algemene beoordeling van de evaluatie bleek dat de Faciliteit qua omvang en reikwijdte ongekend was en snel werd ingezet waarbij zij in grote mate voorzag in de behoeften van vluchtelingen. De Faciliteit leverde een belangrijke bijdrage aan de basisbehoeften van vluchtelingen en maakte een snellere opschaling van gezondheids- en onderwijsdiensten door de overheid mogelijk dan anders het geval zou zijn geweest. Uit de evaluatie is gebleken dat de Faciliteit goed samenwerkte met overheidspartners, ondanks soms moeilijke werkomstandigheden, en dat zij kan worden beschouwd als een model voor vluchtelingenoperaties waarin praktische steun en solidariteit met vluchtelingen in Turkije wordt getoond. De evaluatie bracht ook aan het licht dat, hoewel de overgang van noodhulp- naar ontwikkelingsprogramma grotendeels soepel verliep, de onzekerheid over toekomstige financiering het vermogen om doeltreffend te plannen in het gedrang heeft gebracht. In het verslag wordt geconcludeerd dat er meer moet worden gedaan om een aantal vluchtelingen te bereiken waarvan de kans het kleinst is dat zij toegang krijgen tot bijstand, en worden verbeteringen aanbevolen op het gebied van de toegang tot diensten voor vluchtelingen die onvoldoende aandacht krijgen en maatregelen om de sociale spanningen voor vluchtelingen te verminderen. Het verslag bevat ook een beknopte samenvatting en een hoofdstuk over de COVID-19-respons van de Faciliteit. Het verslag werd voorgelegd aan de stuurgroep van juni 2021 en aan het grote publiek tijdens een evenement begin juli. Nadere gegevens over de evaluatie zijn te vinden via de volgende link:

https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/strategic-mid-term-evaluation-facility-refugees-turkey-2016-201920_en

6. Controle

Aansluitend op de publicatie van het speciaal verslag over de Faciliteit van de Europese Rekenkamer[42] in november 2018, blijft de Commissie uitvoering geven aan de aanbevelingen van de Europese Rekenkamer. Er is goede vooruitgang geboekt met betrekking tot alle aanbevelingen, met name als het gaat om de ontwikkeling van een overgangsstrategie, de complementariteit van de in het kader van de Faciliteit ingezette instrumenten en de vermindering van de indirecte kosten voor steunverlening.

7. Communicatie en zichtbaarheid

De communicatiestrategie van 2017 blijft het algemene kader voor communicatie-activiteiten vormen, met als doel de zichtbaarheid van de acties die door de Faciliteit worden gefinancierd, te vergroten.

[42] https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR18_27/SR_TRF_NL.pdf

Verschillende tv-programma's onder de titel "New Beginning" werden uitgezonden op CNNTurk waarin tien verschillende human-interestverhalen samen met projecten in het kader van de Faciliteit werden voorgesteld. De programma's werden met Engelse ondertiteling op het YouTube-kanaal van de EU-delegatie geplaatst en zijn ook beschikbaar als playlist. Er is een kwantitatief onderzoek uitgevoerd om de publieke perceptie (met inbegrip van die van vluchtelingen) van EU-steun aan vluchtelingen in Turkije te beoordelen. Met de humanitaire hulp van de EU in het kader van de Faciliteit werd samen met partnerorganisaties een verscheidenheid aan communicatieproducten geproduceerd en verspreid die gericht zijn op het publiek in de EU en Turkije, waaronder acht video's, drie lokale persberichten die in Turkije media-aandacht hebben gegenereerd, en één blog verhaal.

Evenementen en ceremonies

Ter gelegenheid van de Wereldvluchtelingendag organiseerde het secretariaat van de Faciliteit een online filmfestival van een week met films over het leven van vluchtelingen. In deze films komen verschillende aspecten van het leven van vluchtelingen aan de orde; bijvoorbeeld hun levensverhaal om zich in nieuwe en voorheen onbekende plaatsen te vestigen, de obstakels en belemmeringen bij het opbouwen van een nieuw leven met behoud van hun identiteit in een nieuw land, alsook hun ervaringen om nieuwe betrekkingen op te bouwen en nieuwe uitdagingen aan te gaan. De films waren van 20 tot en met 26 juni 2021 beschikbaar voor streaming in heel België en omvatten documentaires, live-actieproducties, met inbegrip van inzendingen van korte, middellange of lange speelduur[43]. Tegelijkertijd organiseerde de EU-delegatie in Ankara een video mapping evenement in de Galata-toren in Istanbul. De video's van dit evenement en de promotie van het filmfestival waren te vinden op de socialemediakanalen van de EU-delegatie en NEAR.

In verschillende steden werden evenementen georganiseerd, waarbij het hoofd van de delegatie, het adjunct-delegatiehoofd en het hoofd van de operaties aanwezig waren. Voorts hebben de uitvoerende partners evenementen georganiseerd en verhalen, video's en publicaties geproduceerd. Het ging onder meer om een ceremoniële aanplant van bomen in een met EU-middelen gebouwde school, een overdrachtsceremonie van ambulances aan het ministerie van Volksgezondheid, video's die in het kader van het SIHHAT-project zijn gemaakt, alsook verhalen over Faciliteitsprojecten van de Ontwikkelingsbank van de Raad van Europa (CEB), de Internationale Federatie van Rode Kruis- en Rode Halve Maanverenigingen (IFRC), het Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties (UNDP), de Wereldbank en andere partners. De uitvoerende partners publiceerden verhalen op hun socialemediakanalen die werden gedeeld door de EU-delegatie.

Aanwezigheid in de media

Voor de conferentie over Syrië in 2021 werd een socialemediacampagne georganiseerd met video's over de sectoren die onder de Faciliteit vallen, alsook een livestreaming op Facebook en Twitter in het Engels en Turks. Vijf video's over vijf sectoren in het kader van de Faciliteit werden geproduceerd en gedeeld op socialemediakanalen. Voorts zijn op de website van de EU-delegatie twee verhalen over gezondheidsdiensten en ziekenhuisbouw gepubliceerd.

[43] https://unheardstories.eu/

In januari 2022 werd in Turkije en Duitsland, Italië, Zweden, Turkije, Portugal en Polen een grootschalige digitale campagne #PowerToBe uitgevoerd om het ESSN-programma voor te stellen. De campagne liep op sociale media, maar omvatte ook de inzet van influencers, microinfluencers en PR-/mediapartners.

8. Conclusies en volgende stappen

In 2021 is aanzienlijke vooruitgang geboekt met de uitvoering van de Faciliteit. Het volledige operationele budget van de Faciliteit is aanbesteed en meer dan 4,6 miljard euro is uitbetaald. De Faciliteit bleef hoognodige steun verlenen aan vluchtelingen en gastgemeenschappen in Turkije.

De volgende stappen zijn:

- *voortzetting van de effectieve tenuitvoerlegging van alle projecten ten behoeve van vluchtelingen en hun gastgemeenschappen, overeenkomstig de beginselen van goed financieel beheer;*
- *opvolging en uitvoering van de aanbevelingen uit de tussentijdse evaluatie;*
- *verdere uitvoering van de met de Faciliteit gerelateerde communicatie-activiteiten;*
- *organisatie van bijeenkomsten van de stuurgroep van de Faciliteit in het voorjaar en het najaar van 2022;*
- *programmering en uitvoering van aanvullende steun aan vluchtelingen en gastgemeenschappen in Turkije om de duurzaamheid van de resultaten van de Faciliteit te waarborgen.*